Gaminantys vartotojai DUK

1. Gaminantis vartotojas

Gaminantis vartotojas – tai fizinis arba juridinis asmuo (pvz., gyventojas ar įmonė), kuris pasigamina elektros energiją iš atsinaujinančių šaltinių – dažniausiai saulės ar vėjo. Elektrinė nuosavybės teise turi priklausyti tam pačiam vartotojui ir elektros energija naudojama tik savo poreikiams tenkinti.

Svarbu: **elektros energija skirta tik saviems poreikiams**, todėl už pagamintą ir suvartotą elektrą papildomai mokėti nereikia. Taip pat tokiems vartotojams **nėra išduodamos kilmės garantijos**.

1.1 Nutolęs vartotojas

Nutolęs gaminantis vartotojas – tas, kuris elektrą gamina vienoje vietoje, bet ją vartoja ir kituose, nuo jos nutolusiuose objektuose.

Atsižvelgiant į elektrinės galingumą, ji gali būti paskirstyta keliems vartojimo objektams. Tokiu atveju, kiekvienas vartojimo objektas gauna tam tikrą elektros energijos dalį, proporcingą elektrinės daliai, kuri yra priskirta tam objektui.

Jeigu turite, pavyzdžiui, saulės elektrinę įrengtą sodyboje ar įmonės teritorijoje, o taip pat valdote butą, biurą ar kitą objektą kitame mieste, – perteklinę energiją galite paskirstyti visiems šiems objektams. Atstumas nėra ribojamas, svarbu, kad visi objektai būtų jūsų nuosavybė.

1.2 Kaip nutolusiam gaminančiam vartotojui prijungti savo objektą prie nutolusios saulės elektrinės?

Nutolusi saulės elektrinė priskiriama vartojimo objektui per **ESO savitarną**, kur klientas gali matyti elektrinės priskyrimo būseną, naudotojus ir objektus.

Kokius duomenis reikia pateikti elektrinės savininkui?

Elektrinės savininkas turi pateikti šią informaciją:

- Vardą, pavardę (ar juridinio asmens pavadinimą) ir asmens kodą;
- Elektrinės adresą ir objekto numerį;
- Vartojimo objekto savininko duomenis (jei priskiriamas kito asmens objektas);
- Kontaktinius duomenis;
- Priskiriamą galią (kW);
- Vartojimo objekto adresą ir numerį;
- Datą, nuo kada taikomas priskyrimas.

Kokias funkcijas suteikia ESO savitarna?

ESO savitarnoje galima:

- Pateikti prašymus dėl naujo priskyrimo;
- Koreguoti priskiriamą galią;
- Nutraukti sąsają su vartojimo objektu.

Kokie svarbūs reikalavimai vartojimo objektui?

- Vartojimo objektas turi priklausyti nurodytam savininkui;
- Savininkas privalo turėti galiojančią elektros energijos tiekimo sutartį;
- Kiekvienas objektas gali turėti skirtingą tiekėją, tačiau turi priklausyti savininkui.

Ką daryti įsigijus dalį nutolusios elektrinės?
Įsigijus dalį nutolusios saulės elektrinės, būtina prisijungti prie ESO savitarnos skiltyje **„Gaminantis vartotojas“**, užpildyti paraišką ir pridėti norimą vartojimo objektą. Vienam vartotojui galima prijungti iki 10 objektų.

Ką reikėtų žinoti prieš prijungiant elektrinę?

1. Apskaičiuokite metinį elektros suvartojimą (kWh), kuris padės nustatyti reikiamą galią (kW).
2. Pasirinkite įsigijimo būdą:
    - Nuosavybės teisė (vienkartinis mokėjimas);
    - Nuoma (dažniausiai 5–10 metų laikotarpiui).

1.3 Apskaitomi elektros energijos kiekiai (trūkstamas, sukauptas)

Gaminantys vartotojai naudoja ESO įrengtą dvipusės apskaitos skaitiklį, kuris automatiškai kiekvieną mėnesį registruoja:

- Iš tinklo suvartotą elektros energiją.
- Į tinklą patiektą pagamintos energijos kiekį.

Elektros skaitiklių duomenys yra nuskaitomi automatiškai kiekvieną mėnesį. Remiantis šiais duomenimis, gaminančiam vartotojui pateikiamos sąskaitos, kuriose nurodoma:

- kiek elektros energijos vartotojas atgavo iš tinklo – tai anksčiau į tinklą patiektas pagamintos elektros perteklius;
- kiek elektros energijos vartotojui pritrūko ir jis ją sunaudojo iš tinklo;
- kiek elektros energijos buvo pagaminta ir perduota į tinklą kaip perteklius.

Svarbu pažymėti, kad skaitiklis nefiksuoja momentiškai pagamintos ir iš karto suvartotos elektros energijos kiekio. Šią informaciją klientas gali matyti naudojamo inverterio mobiliojoje programėlėje.

2. Gaminančių vartotojų elektros apskaita

Gaminančio vartotojo apskaita tvarkoma pagal elektros prietaisų, fiksuojančių pagamintą ir suvartotą energiją rodmenis.

2.1 Kas yra dvipusė apskaita (*angl. net metering*)

Dvipusė apskaita (*angl. net metering*) yra apskaitymo metodas, kurį gali rinktis visi klientai, turintys saulės elektrines. Pasirinkus šį metodą, pagaminta ir momentiškai nesuvartota elektros energija gali būti patiekiama į tinklus, o jos prireikus, apskaitomą kiekį kilovatvalandėmis, vartotojas gali susigrąžinti sumokant nustatytą mokestį.

Pasirinkus šį metodą, gaminantis vartotojas, už pasinaudojimą elektros tinklais, turi pasirinkti vieną iš keturių galimų ESO atsiskaitymo būdų.

2.2 Kas yra grynasis atsiskaitymas (*angl. net billing*)

Grynasis atsiskaitymas (*net billing*) yra apskaitymo metodas, kurį pasirinkę vartotojai pagamintą elektros energiją parduoda nepriklausomam tiekėju už sutartą kainą, o vartotojui parduotas kiekis apskaitomas pinigine išraiška.

2.3 Ar gaminantys vartotojai moka už elektros energiją?

Neatsižvelgiant į tai, kad gaminantys vartotojai patys pasigamina elektros energiją iš atsinaujinančių energijos šaltinių, pagamintos energijos perteklių patiekia į tinklus ir esant poreikiui susigrąžina, vis tiek turi mokėti už operatoriaus tinklų (ESO) paslaugas pagal tas pačias kainas, kurios galioja ir nebuitiniams vartotojams.

Gaminančių vartotojų pranašumas tame, kad už pagamintos elektros energijos pertekliaus susigrąžinimą, jam nėra skaičiuojamos elektros energijos kainos dedamosios dalys, bei už viešuosius interesus atitinkančias paslaugas.

Gaminantys vartotojai, kaip ir buitiniai vartotojai atsiskaito už paslaugas pagal ESO kiekvieną mėnesį išrašomas sąskaitas-faktūras.

2.4 Atsiskaitymas už atgautą energiją

Gaminantis vartotojas už į skirstomuosius tinklus **patiektos kaupimui elektros energijos atgavimą**, gali atsiskaityti šiais būdais:

- **Atsiskaitymas už atgautą energijos kiekį**

Mokama tik už į tinklą perduotą ir vėliau panaudotą elektros energijos kilovatvalandę (kWh))

- **Atsiskaitymas už leistiną generuoti elektrinės galią**

Vartotojas moka už elektrinės leistinos generuoti galios kilovatą (kW),nepriklausomai nuo to, kiek elektros energijos yra panaudota ar perduota į tinklą. Rekomenduotina nutolusios elektrinės atveju.

- **Atsiskaitymas kilovatvalandėmis kiekiu pagal procentus**

Klientas už elektros energijos tiekiamo į tinklą kiekį atsiskaito kilovatvalandėmis: nustatytas procentas nuo patiektos į tinklus energijos kiekio (kWh) paliekamas operatoriui už už paslaugas, susijusias su tinklų naudojimu ir energijos perdavimu.

- **Atsiskaitymas pagal elektros energijos persiuntimo paslaugos tarifą**

Persiuntimo paslaugos tarifai nurodyti čia: **https://www.eso.lt/lt/namams/elektra/tarifai-kainos-atsiskaitymas-ir-skolos/persiuntimo-paslaugos-kainos-2024.html**

2.5 Kur galite rasti gaminančių vartotojų energijos kiekio apskaitą?

Elektros kiekiai (patiekti į tinklą, paimti iš tinklo, sukaupti ar dar neatgauti) yra matomi:

- Tiekėjo pateikiamose sąskaitose – jeigu turite sutartį su nepriklausomu tiekėju;
- ESO sąskaitose – jei esate garantiniame tiekime.

2.6 Gaminančio vartotojo atsiskaitymo planai ir jų keitimo sąlygos

Gaminantys vartotojai gali pasirinkti, kaip nori atsiskaityti už elektros tinklų naudojimą. Svarbu:

- **Keisti atsiskaitymo būdą galima 1 kartą per metus**, arba **per 1 mėnesį po to, kai Valstybinė energetikos reguliavimo taryba paskelbia naujas kainas**;
- Pakeitimui reikia pateikti prašymą per ESO savitarną arba rašyti el. paštu: info@eso.lt;
- Naujas atsiskaitymo būdas įsigalioja nuo **kito mėnesio pirmos dienos**.

Norint pakeisti atsiskaitymo būdą, klientas tai gali lengvai atlikti ESO savitarnoje .Kilus klausimams, galite susisiekti su savo su savo Tiekėju tel. nr. 05 261 9141 arba el. paštu elektra@enefit.lt

2.7 Bendra apskaitos grupė

Tai grupė objektų (pvz., namų, sodybų), kuriuos valdo tas pats asmuo ir kuriuose yra įrengtos elektrinės su gaminančio vartotojo statusu.

Svarbiausia informacija:

- Gaminantis vartotojas gali turėti tik **vieną apskaitos grupę**;
- Grupės objektai turi būti registruoti to paties savininko vardu ir turėti sutartį su tuo pačiu nepriklausomu tiekėju, visi objektai turi turėti tą patį ESO naudojimosi tinklais atsiskaitymo būdą.
- ESO priotitetus galima keisti kas mėnesį.
- Grupę galima sukurti per ESO savitarną (linkas);

- **Pagaminta elektra paskirstoma visiems objektams pagal nustatytą eiliškumą ar prioritetus**;
- **Mėnesio gale išrašoma viena bendra sąskaita** už visus grupės objektus;
- Paslauga naudinga, nes leidžia optimaliai naudoti pagamintą energiją visose savo valdomose vietose;
- Grupė pradeda veikti nuo **kito mėnesio pirmos dienos**.

2.8 Ar galiu dalintis pagaminta energija

Gaminantis vartotojas turi teisę dalintis pagaminta elektros energija tik su jam nuosavybės teise priklausančiais objektais. Kiekvieną mėnesį jis gali paskirstyti pagamintos elektros energijos kiekį šiems objektams. Asmuo įgyja gaminančio vartotojo statusą, kai tampa elektros energiją gaminančios įrenginio savininku ir atitinka teisės aktuose numatytas sąlygas.

3. Kas yra kaupimo laikotarpis?

Gaminantys vartotojai, turintys saulės elektrines, perteklinę – tuo metu nesuvartotą – elektros energiją gali perduoti į tinklą. Ši energija kaupiama ir gali būti susigrąžinta vėliau, pavyzdžiui, žiemą, kai saulės pagaminama mažiau.

Pagaminta, bet nesuvartota elektros energija gali būti kaupiama iki 2 metų. Konkretus kaupimo laikotarpis priklauso nuo pasirinkto atsiskaitymo būdo:

- **Dvipusės apskaitos** atveju kaupimas pradedamas skaičiuoti nuo balandžio 1 d. ir trunka iki antrųjų metų kovo 31 d.
- **Grynojo atsiskaitymo** atveju apskaita taip pat trunka dvejus metus; jos tvarką reglamentuoja Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 204 straipsnis.

Jei sukauptos energijos nepakanka, trūkstamą kiekį galima įsigyti pagal **„Nord Pool“ biržos** kainas.

3.1 Kas nutinka pasibaigus kaupimo laikotarpiui

Pasibaigus kaupimo laikotarpiui, sukauptas ir nepanaudotas elektros energijos kiekis nėra perkeliamas į kitą kaupimo laikotarpį. Už sukauptą ir nepanaudotą elektros kiekį, tiekėjas gamintojui paskaičiuoja kompensaciją, atsižvelgiant į Elektros tiekimo sutartyje nurodytas Bendrąsias sąlygas. Kaupimo laikotarpio skaičiavimo tvarka yra vienoda, tačiau atsiskaitymas už sukauptą nepanaudotą kiekį klientas turi vadovautis savo Sutarties sąlygomis.

Kada ir kaip matysite kompensaciją?

- Kompensacijos suma bus nurodyta **balandžio mėn. sąskaitoje**.
- Nuo **gegužės mėn.** ši suma **automatiškai pradedama naudoti einamųjų sąskaitų padengimui**.

- **Papildomų veiksmų imtis nereikia**, nes kompensacija pritaikoma automatiškai.

Svarbu: Jei pageidaujate **kompensacijos grynaisiais pinigais**, būtina pateikti atskirą **prašymą** tiekėjui.

3.2 Ar dings sukauptas elektros energijos kiekis keičiant tiekėją?

Ne, sukauptas elektros energijos kiekis **nedings** – jis automatiškai bus perkeltas naujam elektros energijos tiekėjui.

Tačiau **prieš keičiant tiekėją**, svarbu pasirinkti, kaip elgtis su sukaupta, bet dar neatgauta elektros energija. Jei iki sutarties nutraukimo dienos nepateiksite jokio pasirinkimo, sukaupta energija bus **automatiškai perkelta naujam tiekėjui**.

Galimi du pasirinkimo variantai:

1. **Perkelti sukauptą energijos kiekį naujam tiekėjui arba garantiniam tiekėjui**
   Sukaupta elektros energija išlieka „aktyvi“ – ją galėsite susigrąžinti pagal naujojo tiekėjo ar garantinio tiekimo sąlygas.
2. **Gauti kompensaciją iš dabartinio tiekėjo**
   Norėdami gauti kompensaciją, iki sutarties nutraukimo dienos turite pateikti prašymą dabartiniam tiekėjui. Kompensacijos dydis apskaičiuojamas pagal jūsų galiojančios sutarties sąlygas.

4. Sutarčių valdymas

Tapus gaminančiu vartotoju, **toliau galioja su nepriklausomu tiekėju jau sudarytos sutarties sąlygos**.

Sutarties keisti ar perrašyti nereikia – visi įsipareigojimai lieka galioti pagal turimą sutartį.

4.1 Ar dingsta sukauptas kiekis nutraukus arba perrašius sutartį?

Sukauptas elektros energijos kiekis lieka senajam savininkui. kuris gali:

- Prašyti kompensacijos iš tiekėjo už nepanaudotą energiją;
- Pateikti prašymą ESO, kad sukaupta energija būtų perkelta naujam objekto savininkui.

Ar galima perkelti sukauptą energiją į kitą savo objektą?
Taip, jei saulės elektrinė veikia toliau, o objektas parduodamas, buvęs savininkas gali perkelti sukauptą kiekį į kitą savo objektą, kuris taip pat turi gaminančio vartotojo statusą.

Kiek trunka elektros energijos kaupimo laikotarpis?
Kaupimo laikotarpis trunka **12 mėnesių** nuo elektrinės prijungimo arba nuo paskutinio kaupimo laikotarpio pradžios.

Kas nutinka sukauptai energijai, jei ji nepanaudojama per laikotarpį?
Pasibaigus laikotarpiui (kas antrų metų kovo 31 d.):

- Nepanaudota energija **neperkeliamas** į kitą laikotarpį;
- Ji **kompensuojama** pagal **„Nord Pool“ biržos vasaros kainos vidurkį** ir galiojančią **Enefit maržą**.

Ar kompensacijai taikomas PVM?
Jei vartotojas **nėra PVM mokėtojas**, kompensacijai **PVM netaikomas**.